

Ковач Валерія Омелянівна,

кандидат технічних наук, заступник директора з наукової роботи, Навчально-науковий інститут неперервної освіти, Національного авіаційного університету, 03058, м.Київ, проспект Космонавта Комарова, 1, тел.: (044) 406-72-10, e-mail: valeriakovach@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0002-1014-8979>

ОСНОВНІ НАПРЯМКИ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ РЕГУЛЮВАННЯ ЗАЙНЯТОСТІ НАСЕЛЕННЯ В УМОВАХ РИНКУ ПРАЦІ

Анотація: У статті зазначено основні напрямки державного регулювання зайнятості населення, які являють собою сукупність соціально-економічних заходів та інструментів, спрямованих на усунення диспропорцій між попитом і пропозицією робочої сили з метою досягнення збалансованої і раціональної структури зайнятості. Систему забезпечення зайнятості населення пропонується визначити як сукупність державних органів і організацій, що здійснюють реалізацію політики зайнятості населення, і включає різні рівні управління, службу зайнятості, нормативно-правову базу та державні гарантії зайнятості та захисту від безробіття. Пропонується серед основних напрямків державної політики зайнятості виділити заходи, спрямовані на скорочення «природного» рівня безробіття та заходи, спрямовані на скорочення фактичного безробіття. Представлена їх класифікація. Визначено, що особлива роль у процесі стабілізації зайнятості відводиться зниженню податків на прибуток і збільшенню норм амортизації. Зазначено, що поряд із проблемою вибору стратегії стабілізаційної політики гостро стоїть і проблема її практичної реалізації. Розглянута та проаналізована програма громадських робіт, як один із напрямів соціального захисту незайнятого населення і розглядається як спосіб досить швидкого пом'якшення проблем безробіття. Визначено, що створення постійних робочих місць у державному секторі означає безпосереднє збільшення зайнятості в органах державного управління всіх рівнів і в державному секторі економіки, враховуючи структури, не орієнтовані на отримання прибутку. Зазначено, що значне місце у політиці зайнятості відводиться створенню постійних спеціалізованих робочих місць і підприємств (наприклад, для інвалідів) у рамках державного сектору економіки. Проаналізовано дієвіші засоби збільшення зайнятості, а саме, заходи щодо стимулювання розвитку малого підприємництва і сприяння самозайнятості населення (у т. ч. фермерство), особливо якщо такі заходи набувають широкомасштабного характеру. Зазначена провідна роль професійної підготовки і перепідготовки незайнятого населення. Запропоновано розробити довгостроковий прогноз попиту на різні види праці. Розглянуто обставини, з якими пов'язані ускладнення в дії механізму територіального розподілу зайнятості. Запропоновано механізм забезпечення зайнятості в працевзбиткових галузях і регіонах, який містить: по перше, визначення працевзбиткових організацій та визначення працевзбиткових галузей і регіонів, по друге, розробка

плану підтримки зайнятості наймачами. Після цього розробляються соціально-економічні заходи забезпечення зайнятості. До основних заходів віднесено: заходи по запобіганню безробіттю; заходи щодо стимулювання звільнених до повторного працевлаштування; компенсація виплат по заробітній платі працівникам в умовах: тимчасового припинення роботи; перенавчання, підвищення кваліфікації; тимчасового переведення на іншу роботу; підготовка, перепідготовка і підвищення кваліфікації кадрів та ін. Зазначено, що різкий перехід до вільного ціноутворення у сфері житла, транспорту, комунальних послуг, охорони здоров'я і освіти призводить до негайного і, як правило, значного підвищення вартості життя. Визначено, що сучасна концепція політики зайнятості населення передбачає посилення регулюючої функції держави в соціально-трудовій сфері з метою формування раціональної структури зайнятості та підвищення ефективності використання трудового потенціалу країни.

Ключові слова: державна політика зайнятості, регулювання зайнятості населення, ринк праці, працевлаштування.

Kovach Valeriia Omelianivna,

PhD in technical sciences, Deputy Director on scientific work Educational and Research Institute of Continuing Education National Aviation University Kosmonavta Komarova Ave., 1, Building 8, office 014 tel.: (044) 406-72-10, e-mail: valeriiakovach@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0002-1014-8979>

MAIN DIRECTIONS OF THE PUBLIC POLICY FOR REGULATION OF POPULATION EMPLOYMENT IN THE CONDITIONS OF THE LABOR MARKET

Abstract: The article outlines the main points of the state regulation of employment, which are a set of socio-economic measures and instruments aimed at eliminating the imbalances between the demand and supply of labor in order to achieve a balanced and rational structure of employment. The system of employment protection is proposed to be defined as a set of state bodies and organizations that implement the employment policy of the population, and includes different levels of government, employment service, legal framework and state guarantees of employment and protection against unemployment. It is proposed to identify among the main directions of the state employment policy measures aimed at reducing the “low” unemployment rate and measures aimed at reducing actual unemployment. Their classification is presented. It has been determined that a special role in the process of employment stabilization is given to the reduction of income taxes and the increase of depreciation rates. It is noted that in addition to the problem of choosing a strategy of stabilization policy, there is also a problem of its practical implementation. The community service program has been reviewed and analyzed as one of the social protection measures for the unemployed population and is seen as a way to quickly alleviate unemployment. It is determined that the creation of permanent jobs in the state sector means an immediate increase in employment in the departments of the state administration of all levels and in the state sector of the economy, given structures that are not focused on profit. It is noted that a significant place in employment policy is devoted to the creation of permanent specialized jobs and enterprises (for example, disabled people)

within the public sector of the economy. More effective means of increasing employment are analyzed, namely, measures to promote the development of small businesses and promote self-employment of the population (including farming), especially if such measures are of a large-scale nature. The leading role of vocational training and retraining of the unemployed is outlined. It is proposed to develop a long-term demand forecast for different types of labor. The circumstances of complications in the mechanism of territorial distribution of employment are examined. A mechanism for providing employment in the loss-making industries and regions is proposed, which contains: firstly, the definition of loss-making organizations and the definition of loss-making industries and regions, and secondly, the development of a plan to support employment by employers. Subsequently, socio-economic employment measures are developed. The main measures include: measures to prevent unemployment; measures to encourage those who are made redundant; compensation of wages and salaries to employees in conditions of: temporary termination of work; retraining, training; temporary transfer to another job; training, retraining and advanced training of personnel, etc. It is noted that the abrupt transition to free pricing in housing, transport, utilities, health care and education leads to an immediate and, as a rule, significant increase in the cost of living. It is determined that the modern concept of employment policy implies strengthening of the state's regulatory function in the social and labor sphere in order to form a national structure of employment and increase the efficiency of using the labor potential of the country.

Keywords: state employment policy, regulation of population employment, labor market, employment.

Постановка проблеми. Особливе місце серед інструментів реалізації державної соціальної політики, спрямованої на забезпечення зайнятості працездатного населення, посідає ринок праці. На жаль, процес формування ринку праці протікає стихійно, без цілеспрямованої дії на цей процес органів державного управління. Розробка шляхів, засобів і методів такої дії потребує дослідження суті, змісту, принципів, а також умов функціонування ринку праці.

Останнім часом акцент у діяльності з регулювання ринку праці переноситься з пасивних шляхів вирішення проблем його функціонування на активні, а децентралізація даного ринку посилює значення регіональної зайнятості. Це передбачає формування на регіональних ринках праці

сукупності відповідних установ та інститутів, які покликані створювати нормативно-правові та організаційно-економічні умови проведення активних заходів сприяння зайнятості та працевлаштування населення. Таким чином, можна говорити про необхідність удосконалення механізмів державного регулювання ринку праці.

Рішення даної задачі вимагає пошуку нових підходів та відповідної наукової проробки теоретичних і методичних проблем формування механізмів державного регулювання зайнятості населення в умовах ринку праці.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми. Вагомий внесок у аналіз сучасного стану ринку праці та розвитку робочих

місць в системі механізмів подолання фінансово-економічної кризи в Україні здійснили А. В. Бодюк [1], С. М. Бабич [2], О.В. Бражко [3], С. Дерев'яно [4], О.І. Цимбал [5] та ін. Разом з тим, в сучасних умовах, подальших досліджень потребують питання саме державного регулювання зайнятості населення, що сприятиме вдосконаленню соціального захисту безробітних.

Формування мети статті. Визначити основні напрямки державної політики регулювання зайнятості населення в умовах ринку праці та розробка механізму забезпечення зайнятості в працевзбиткових галузях і регіонах.

Виклад основного матеріалу дослідження. Серед основних напрямків державної політики зайнятості можна виділити заходи, спрямовані на скорочення «природного» рівня безробіття та заходи, спрямовані на скорочення фактичного безробіття.

До заходів, спрямованих на скорочення фактичного безробіття відносять:

- антициклічну (макроекономічну стабілізаційну) політику
- створення тимчасових робочих місць,
- створення постійних робочих місць, створення умов для скорочення обсягу пропозиції праці.

До заходів, спрямованих на скорочення «природного» рівня безробіття пропонується віднести:

- цільове субсидування зайнятості в приватному секторі;
- політику в галузі професійної підготовки, перепідготовки і підвищення кваліфікації (у тому числі цільові програми);

- створення сприятливих інституційних умов функціонування ринку праці;

- регіональну політику зайнятості.

Заходи макроекономічної стабілізаційної політики покликані забезпечити повніше використання економічних ресурсів і стабільний рівень цін. Фундаментальним регулятором ринку праці в кейнсіанській моделі є держава, яка впливає на сукупний попит на товари і послуги. З точки зору кейнсіанців, найефективнішим і надійнішим стабілізаційним засобом є фіскальна політика, тобто маніпулювання розміром державних витрат, а в періоди підвищення інфляції (так званого інфляційного підйому) – обмеження сукупного попиту за рахунок збільшення податків [6].

Оцінюючи можливі результати проведення політики управління попитом, важливо мати на увазі, що при цій величині дефіциту державного бюджету його стимулююча дія на економіку залежить від методів фінансування дефіциту (так само, як при цій величині бюджетного надлишку його дефляційний вплив залежить від того, у який спосіб він ліквідується). Так, фінансування бюджетного дефіциту за рахунок позик у населення з великою мірою вірогідності призводить «до ефекту витиснення»: державні позики розширюють попит на гроші, підвищують відсоткову і тим самим витискують певну кількість приватних інвестицій, які інакше могли бути прибутковими. У цьому сенсі створення грошей є більш стимулюючим способом фінансування дефіцитних витрат порівняно з розширенням позик. Кінцевий же результат дії бюджетного де-

фіциту на сукупні витрати залишається значною мірою непередбачуваним.

На відміну від кейнсіанців, неокласики (А. Маршал, А. Пігу, Дж. Пері, А. Лафер) бачать сильніший стабілізаційний засіб у кредитно-грошовій політиці держави. Наприклад, навряд чи допоможе розв'язати проблему безробіття, пов'язану з часовим лагом, скажімо, в кораблебудуванні. Нарешті, велика частина державних інвестиційних проектів реалізується з істотним часовим лагом: наприклад, рішення приступити до будівництва нових лікарень може мати тривалий роками ефект з точки зору розширення зайнятості, а максимум такого ефекту може збігатися з циклічним підйомом на рівні приватних інвестицій.

Задача безпосередньої стабілізації рівня приватних інвестицій за допомогою норми відсотка ускладнюється тією обставиною, що інвестиції мають переважно довгостроковий характер.

Несподіване призупинення інвестиційного проекту, що передбачає значний обсяг неподільних витрат, призведе до істотних матеріальних збитків. Крім того, норма відсотка не є тим ідеальним ціновим механізмом, який дозволяв би зберігати обсяг інвестицій приблизно на одному рівні [1].

Готовність бізнесменів інвестувати залежить не лише від величини норми відсотка, але й від оцінки ними перспектив розширення попиту, а також від їх очікувань, пов'язаних з економічним курсом уряду і передусім з мірою жорсткості фіскальної і грошової політики. Нарешті, ще один можливий варіант макроекономічної стабілізації зайнятості полягає в тому, щоб добитися зміни споживчих витрат у зворотному напрямі порівняно

з приватними інвестиціями. Мабуть, як і у випадку з державними витратами, різкі зміни в рівні споживання з метою стимулювання додаткового припливу приватних інвестицій навряд чи можуть забезпечити ефективне вирішення проблеми безробіття.

Але якщо потрібні порівняно невеликі зміни в обсязі у межах цього наукового напряму найбільш авторитетні позиції з цього питання посідають монетаристи, які виступають проти проведення дискретної антиінфляційної кредитно-грошової політики, що полягає передусім у стабілізації відсоткової ставки, і захищають так зване монетарне правило, яке зв'язує розширення грошової пропозиції із середнім зростанням реального обсягу виробництва.

Особлива роль у процесі стабілізації зайнятості відводиться різним заходам щодо стимулювання приватних інвестицій і підвищення їх прибутковості. До таких заходів передусім відносяться зниження податків на прибуток і збільшення норм амортизації.

Поряд із проблемою вибору стратегії стабілізаційної політики гостро стоїть і проблема її практичної реалізації. Насамперед треба визнати, що практично неможливо повністю усунути або передбачати коливання в рівні інвестицій і, отже, зайнятості. Справа в тому, що частина збільшення приватних інвестицій (купівля капітального устаткування) викликана не збільшенням сукупних витрат, а зрушеннями в структурі попиту і змінами в технології.

Створення тимчасових робочих місць у державному секторі (програми громадських робіт). Зазвичай цей напрям політики зайнятості є одним із

напрямів соціального захисту незайнятого населення і розглядається як спосіб досить швидкого пом'якшення проблем безробіття [2, с. 164; 3, с. 52]. Програми громадських робіт реалізуються, як правило, на регіональному рівні під контролем місцевої влади, як джерела фінансування використовуються місцеві бюджети, а також спеціальні фонди (фонди страхування від безробіття, фонди сприяння зайнятості і т. д.). Найчастіше громадські роботи організуються на підприємствах державної (муніципальної) власності, іноді – спеціалізованими підприємствами по організації і проведенню громадських робіт.

Оплачувані громадські роботи організуються для:

- осіб, які не мають роботи;
- зайнятих трудовою діяльністю осіб, які виявили бажання працювати у вільний від основної роботи час;
- учнівської та студентської молоді, яка виявила бажання працювати у вільний від навчання час; пенсіонерів, інвалідів.

Оплачувані громадські роботи повинні мати суспільно корисну спрямованість, відповідати потребам певної адміністративно-територіальної одиниці та сприяти її соціальному розвитку [7].

У той же час варто зазначити, що на практиці реалізація багатьох програм громадських робіт неминуче пов'язана зі значним часовим лагом, що знижує, а іноді і зводить нанівець їх антициклічний ефект. Деякі дослідники зазначають також наявність «ефекту фіскального заміщення», який полягає в наступному: місцева адміністрація виявляється зацікавленою в тому, щоб замінити програмами зайнятості,

фінансовими центральною владою, ті проекти, які інакше вона була б вимушена фінансувати самостійно (наприклад, проекти з благоустрою територій і будівництва комунікацій).

Таким чином, реальний ефект програм громадських робіт з точки зору зниження рівня безробіття може бути менше, ніж уявляється (за оцінками американських учених, «ефект фіскального заміщення» торкається в США від 30 до 50 % величини коштів, спрямованих із централізованих джерел на фінансування програм громадських робіт).

Створення постійних робочих місць у державному секторі означає безпосереднє збільшення зайнятості в органах державного управління всіх рівнів і в державному секторі економіки, враховуючи структури, не орієнтовані на отримання прибутку. До цього ж напряму політики зайнятості відноситься створення постійних спеціалізованих робочих місць і підприємств (наприклад, для інвалідів) у рамках державного сектору економіки [4].

Створення умов для зменшення пропозиції праці. Цей напрям політики зайнятості припускає такі основні заходи:

- стимулювання дострокового виходу на пенсію;
- збільшення тривалості обов'язкової освіти;
- строгий контроль за імміграцією.

Дієвішим засобом збільшення зайнятості уявляються заходи щодо стимулювання розвитку малого підприємництва і сприяння самозайнятості населення (у т. ч. фермерство), особливо якщо такі заходи набувають широкомасштабного характеру.

Надаючи фінансову (пільгові кредити, податкові пільги) і організаційно-правову підтримку початкуючим підприємцям – початківцям (у т. ч. безробітним, які відкривають власну справу), держава може не лише сприяти формуванню конкурентного економічного середовища, заохочувати розвиток певних сфер діяльності, галузей і регіонів, але й фактично брати участь у створенні постійних робочих місць в приватному секторі [5].

Субсидування зайнятості, як вже зазначалося, має, як правило, цільовий характер. Так, працедавці, які наймають молодь (встановлюються відповідні вікові межі), отримують право на певні податкові знижки з розрахунку на одного молодого працівника протягом певного терміну. Ідея полягає в тому, щоб подолати звичайне небажання працедавців наймати молодих працівників, які не мають трудового досвіду, а також забезпечити таким працівникам можливість набуття необхідного досвіду протягом декількох років зайнятості, яка субсидується. Передбачається, що надалі вони зможуть успішно конкурувати на ринку праці.

Серед інших форм цільового субсидування зайнятості можна назвати надання субсидій з розрахунку на одного працівника малому бізнесу, діючому в певних галузях економіки і розташованому в депресивних регіонах; надання в тих же депресивних регіонах компенсаційних виплат працедавцям, які використовують працівників на умовах неповного робочого часу замість звільнень. Очевидно, що подібні заходи можуть розглядатися як елементи регіональної політики зайнятості.

Характеризуючи субсидування зайнятості як інструмент економічної політики держави, не можна обійти увагою і серйозні аргументи проти широкого використання відповідної практики. Суть їх зводиться до наступного. По-перше, як правило, неможливо перевірити обґрунтованість заявок фірм і підприємств на отримання такого роду субсидій – у працедавців, наприклад, виникає бажання перебільшити масштаби необхідних звільнень. По-друге, надзвичайно складно визначити, які з фірм і підприємств – претендентів на субсидії, є в довгостроковому плані життєздатними і лише переживають тимчасові труднощі, пов'язані з економічним спадом, а які з них не мають перспектив розвитку. і «неправильного» розміщення ресурсів.

Політика у галузі професійної підготовки і перепідготовки. Професійне навчання і перепідготовка незайнятого населення «...покликане сприяти ефективному використанню трудового потенціалу особистості, підвищенню її соціальної та професійної мобільності, виступають засобом профілактики масового безробіття, відігравати значну роль у підготовці кадрів для структурної і технологічної перебудови галузей економіки...» [8, с. 6].

Ще помітнішого результату можна було б досягти шляхом первинної підготовки «правильної» кількості працівників потрібної кваліфікації в основних ланках освітньої системи. Для цього потрібно було б розробити довгостроковий прогноз попиту на різні види праці. На жаль, подібне довгострокове прогнозування – одна з найбільш важковирішуваних економічних проблем, особливо якщо врахувати необхідність досить глибокої

деталізації при складанні переліку спеціальностей, без чого цей прогноз втрачає практичну цінність.

Зупинимось докладніше на тих обставинах, з якими пов'язані ускладнення в дії механізму територіального розподілу зайнятості.

Практика показує, що рух робочої сили з депресивних і працевзбиткових регіонів (це можуть бути регіони, що переживають економічний спад, зокрема, у зв'язку з конверсією виробництва; аграрні регіони; малі провінційні міста), в ті регіони, де рівень економічної активності вище і показники безробіття, відповідно, відносно невисокі (наприклад, великі індустріальні центри), часто призводить до подальшого соціально-економічного занепаду перших і до перенаселеності останніх.

Аналіз показує: подібне явище пов'язане передусім з тим, що процес територіального руху робочої сили відбувається в умовах дії таких цін на життєво важливі послуги, які значно відрізняються від тих, які встановилися б в стані рівноваги на ринках цих послуг [9, с. 460]. Йдеться про так звані «соціальні» або «політичні» ціни на житло, транспортні, медичні й комунальні послуги. У ринковій економіці подібні ціни встановлюються на послуги, що надаються державними підприємствами. Це також можуть бути ціни на послуги приватного сектору, що субсидуються або регульовані державою, тобто ціни, вільний рух яких обмежений.

В умовах дії «соціальних» цін та нестабільної політичної ситуації в регіоні жителі цих регіонів переїжджають у розвиненіші в економічних відносинах регіони, маючи на увазі

величину витрат, що не враховує ті соціальні витрати, які несе суспільство у зв'язку з тим, що ці люди міняють місце проживання. Такі витрати фактично перекладаються на рядового платника податків. Пропонуємо механізм забезпечення зайнятості в працевзбиткових галузях і регіонах (рис. 1).

Необхідно мати на увазі, що різкий перехід до вільного ціноутворення у сфері житла, транспорту, комунальних послуг, охорони здоров'я і освіти призводить до негайного і, як правило, значного підвищення вартості життя. При цьому відповідне підвищення рівня заробітної плати на цьому локальному ринку праці відбувається набагато повільніше – через її інституційну жорсткість. У результаті неминучий певний відтік робочої сили з великих міст і збільшення безробіття в національному масштабі.

Висновки. Зазначено основні напрямки державного регулювання зайнятості населення, які являють собою сукупність соціально-економічних заходів та інструментів, спрямованих на усунення диспропорцій між попитом і пропозицією робочої сили з метою досягнення збалансованої і раціональної структури зайнятості. Систему забезпечення зайнятості населення пропонується визначити як сукупність державних органів і організацій, що здійснюють реалізацію політики зайнятості населення, і включає різні рівні управління, службу зайнятості, нормативно-правову базу та державні гарантії зайнятості та захисту від безробіття.

Таким чином, сучасна концепція політики зайнятості населення передбачає посилення регулюючої функції держави в соціально-трудої сфері

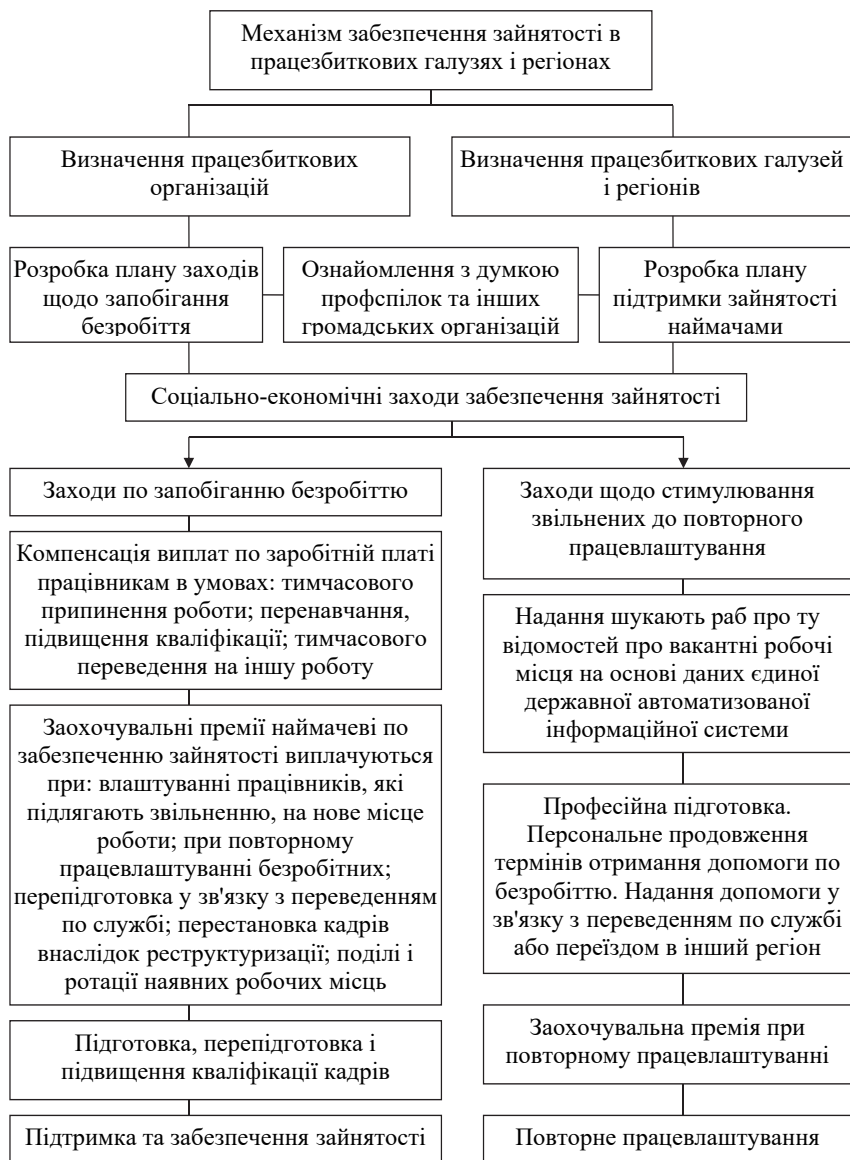

Рис. 1. Механізм забезпечення зайнятості в працевзбиткових галузях і регіонах

з метою формування раціональної структури зайнятості та підвищення ефективності використання трудового потенціалу країни. Це передбачає активізацію міжгалузевого перерозподілу трудових ресурсів на користь сфери послуг та соціального сектору економіки, скорочення надлишкової

та неповної вимушеної зайнятості, зниження рівня незареєстрованої безробіття і сприяння її трансформації в сферу реєстрованої зайнятості, надання безробіттю переважно структурно-технологічного характеру, а також вдосконалення соціального захисту безробітних.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Інвестиції та ринок праці [Текст] / А. В. Бодюк [и др.]; заг. ред. П. В. Мельник; Державна податкова адміністрація України, Академія держ. податкової служби України. – Ірпін: Академія ДПС України, 2002. – 144 с.

2. Бабич, С. М. Сучасний ринок праці в економічній системі [Електронний ресурс] / С. М. Бабич // Бізнес Інформ. – 2012. – № 10. – С. 160-164. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/binf_2012_10_38.pdf

3. Бражко, О.В. Сучасний стан розвитку ринку праці на регіональному рівні [Текст] / О.В. Бражко // Держава та регіони: Науково-виробничий журнал. – 2008. – № 4. – С. 47-53 (Серія «Державне управління»).

4. Дерев'яно, С. Соціально-економічне становище інвалідів в Україні та проблеми їх соціального захисту за умов трансформаційної економіки [Текст] / С. Дерев'яно // Україна: аспекти праці. – 2005. – № 4. – С. 12-16.

5. Цимбал, О.І. Розвиток робочих місць в системі механізмів подолання фінансово-економічної кризи [Текст] / О.І. Цимбал // Матеріали міжнародної наукової конференції «Розвиток продуктивних сил України: від В.І. Вернадського до сьогодні (м. Київ 20 березня 2009 р.)». – К.: РВПС України НАН України, 2009. – Ч. 3. – С. 199-201.

6. Кейнс, Дж. Общая теория занятости, процента и денег. Серия «Классики экономической науки – XX век» [Текст] / Дж. Кейнс. – М.: Гелиос АРВ, 2002. – 352 с.

7. Постанова «Про затвердження Положення про порядок організації та проведення оплачуваних громадських робіт» від 10 вересня 2008 р. № 839 [Електронний ресурс]. – Режим доступу <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/839-2008-п>

8. Богиня Д. Трансформаційні процеси в системі формування національного ринку праці: інституційний аспект [Текст] / Д. Богиня // Україна: аспекти праці. – 2005. – № 1. – С. 3-8.

9. Величко, К. Ю. Ринок праці на сучасному етапі становлення і розвитку глобалізованої економічної системи [Електронний ресурс] / К. Ю. Величко, Л. Л. Носач // Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг. – 2009. – Вип. 2. – С. 457-465. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/esprstp_2009_2_66.pdf

REFERENCES:

1. Bodiuk, A. V. (2002). *Investytsii ta rynek pratsi [Investments and the labor market]*. P. V. Melnyk (Eds.). Irpin: Akademiia DPS Ukrainy [in Ukrainian].

2. Babych, S. M. (2012). *Suchasnyi rynek pratsi v ekonomichnii systemi [The modern labor market in the economic system]*. *Biznes Inform – Business Inform*, 10, 160-164. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/j-pdf/binf_2012_10_38.pdf [in Ukrainian].

3. Brazhko, O.V. (2008). *Suchasnyi stan rozvytku rynku pratsi na rehionalnomu rivni [The current state of development of the labor market at the regional level]*. *Derzhava ta rehiony: Naukovo-vyrobnychy zhurnal – States and Regions: Scientific and Production Journal*, 4, 47-53 [in Ukrainian].

4. Derevianko, S. (2005). *Sotsialno-ekonomichne stanovyshche invalidiv v Ukraini ta problemy yikh sotsialnoho zakhystu za umov transformatsiinoi ekonomiky [Socio-economic situation of disabled people in Ukraine and problems of their social protection in the conditions of transformational economy]*. *Ukraina: aspekty pratsi – Ukraine: aspects of work*, 4, 12-16 [in Ukrainian].

5. Tsybmal, O.I. (2009). *Rozvytok robochych mist v systemi mekhanizmv podolannia finansovo-ekonomichnoi kryzy [Job Development in the System of Mechanisms for Overcoming the Financial and Economic Crisis]*. *Rozvytok produktyvnykh syl Ukrainy: vid V.I. Vernadskoho do sohodennia – Development of the Productive Forces of Ukraine: from V.I. Vernadsky to today: Proceedings of the International Scientific Conference*. (Vols.

3). (pp. 199-201). Kyiv: RVPS Ukrainy NAN Ukrainy [in Ukrainian].

6. Keynes, J. (2002). *Obshchaia teoriia zaniatosty, protsenta i deneg. Seryia «Klassiki ekonomicheskoi nauki – XX vek» [The General Theory of Employment, Interest and Money]*. Moscow: Helyos ARV [in Russian].

7. Postanova «Pro zatverdzhennia Polozhennia pro poriadok orhanizatsii ta provedennia oplachuvanykh hromadskykh robit» vid 10 veresnia 2008 r., № 839 [Resolution «On Approval of the Regulations on the Organization and Conduct of Paid Public Works»]. *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/839-2008-p> [in Ukrainian].

8. Bohynia, D. (2005). Transformatsiini protsesy v systemi formuvannia natsionalnoho rynku pratsi: instytutsiinyi aspekt [Transformational processes in the system of formation of the national labor market: institutional aspect]. *Ukraina: aspekty pratsi – Ukraine: aspects of work, 1*, 3-8 [in Ukrainian].

9. Velychko, K. Yu., Nosach, L. L. (2009). Rynok pratsi na suchasnomu etapi stanovlennia i rozvytku hlobalizovanoi ekonomichnoi systemy [Elektronnyi resurs]. *Ekonomichna stratehiia i perspektyvy rozvytku sfery torhivli ta posluh – Economic strategy and prospects of development of trade and services, 2*, 457-465. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/j-pdf/es-prstp_2009_2_66.pdf [in Ukrainian].